

Broj/Broj: 03/1.03/11-05-214/09
Sarajevo/Capajevu, 20. 5. 2009.

KOLEGIJIMA OBAJU DOMOVA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH

ZAJEDNIČKOM POVJERENSTVU ZA OBRANU I SIGURNOST

P POVJERENSTVU ZA VANJSKE POSLOVE ZASTUPNIČKOG DOMA

Izvješće o sudjelovanju Izaslanstva Parlamentarne skupštine BiH na proslavi 60. obljetnice NATO-a

Šezdeseta obljetnica NATO-a obilježena je u zgradici Senata Italije u Rimu, 11. svibnja 2009. godine. Događaju su nazočila parlamentarna izaslanstva zemalja članica NATO-a, te izaslanstva pridruženih članica i zemalja promatrača.

Skupu su se obratile istaknute osobe, među kojima su bili: Lech Wałęsa, bivši predsjednik Poljske; Giulio Andreotti, doživotni senator i bivši premijer Italije; Massimo d'Alema, član parlementa i bivši premijer Italije; Giampaolo di Paola, predsjedatelj Vojnog komiteta NATO-a; Ignazio La Russa, ministar obrane Italije; Franco Frattini, ministar vanjskih poslova Italije; Jean-Marie Bockel, ministar obrane i veterana Francuske; Genc Pollo, zamjenik premijera Albanije; Lubov Sliska, zamjenik predsjedatelja Državne dume Ruske Federacije; Ranko Krivokapić, predsjednik Parlamenta Crne Gore i dr.

Iz Bosne i Hercegovine događaju su nazočili: g. Ivo Miro Jović, izaslanik u Domu naroda Parlamentarne skupštine BiH i član Zajedničkog povjerenstva za obranu i sigurnost, i g. Dejan Vanjek, voditelj Odjela za suradnju s međunarodnim organizacijama.

G. Giampaolo di Paola, predsjedatelj Vojnog komiteta NATO-a, naglasio je značaj samita NATO-a iz travnja 2009. godine, održanog u Strasbourg - Kehlu, na kojem je ukazano na važnost 60. godina postojanja NATO-a te istaknuta potreba za promišljanjem o budućem djelovanju Saveza. Novi pristup zahtijeva i kolektivni napor svih zemalja članica radi postizanja zajedničke sigurnosti. G. Di Paola osvrnuo se na članak 5. Sjevernoatlantskog ugovora koji je temelj Saveza i solidarnosti između zemalja članica.

Ponovljena je otvorenost NATO-a za sve demokracije koje su spremne preuzeti odgovornost i žele doprinijeti zajedničkoj sigurnosti i stabilnosti, što je potrebno radi što efikasnijeg suprotstavljanja novim svjetskim prijetnjama, poput terorizma i širenja oružja za masovno uništenje, ali i izazovima kakvi su: energetska sigurnost, klimatske promjene, nestabilnost nerazvijenih i "neuspjelih" država. U takvoj konstellaciji ukazuje se i potreba za jačanjem suradnje NATO-a i Rusije po osnovi Sporazuma o osnovima suradnje NATO-Rusija i Rimske deklaracije iz 2002. godine. Rimska deklaracija potvrdila je potrebu za Novim strateškim konceptom koji je naviješten još 1999. godine na Washingtonskom samitu, održanom u povodu 50. obljetnice NATO-a.

Na prethodnom samitu u Strasbourg - Kehlu izabran je novi glavni tajnik - dr. Rasmussen, bivši premijer Danske - koji je ocijenjen snažnom političkom figurom s dobrim odnosima sa svjetskim političkim liderima.

Novi sigurnosni koncept nije revizija prethodnog Strateškog koncepta već je posve novi strateški koncept, budući da teška pitanja s kojim se Savez suočava nameću potrebu gledanja u budućnost. Dakle, proces definiranja novog Strateškog koncepta podjednako je bitan kao i sam strateški koncept. Ovaj važan proces vodit će glavni tajnik NATO-a, a sam proces će, u odnosu na prethodne, biti otvoren za vanjske aktere, kao što su: civilno društvo, pojedinci te svi oni koji razmišljaju na drugačiji način od izravnih članova Saveza, unoseći pri tome različite senzibilitete, iz razloga što novi izazovi koji su pred Savezom ne poznaju granice.

G. Di Paola naglasio je potrebu vizionarskog sagledavanja idućih 60. godina djelovanja NATO-a na osnovi pažljive rekapitulacije povijesti Saveza u proteklih 60 godina njegova postojanja, s temeljnom smjernicom zaštite vrijednosti članka 5. Sjevernoatlantskog sporazuma. Na kraju je citirao predsjednika Gorbačova, koji je jednom prigodom rekao da "će one koji stignu kasno život natjerati da plate". U tom smislu i Savez mora nastaviti štititi i braniti vrijednosti slobode i demokracije na kojima je i utemeljen. G. Di Paola poručio je sudionicima skupa da "si ne smijemo dozvoliti stići kasno kako bismo izbjegli da Savez plati cijenu povijesti".

G. Giulio Andreotti, doživotni senator i bivši premijer Italije, kao sudionik događaja koji su doveli do rađanja Saveza, podcrtao je i važnost članka 2. Sjevernoatlantskog sporazuma, u kojem se navodi da suradnja između zemalja članica Saveza nije samo vojne već i znanstvene, kulturne i opće političke prirode.

G. Lech Wałęsa, bivši predsjednik Poljske, govorio je o izmijenjenim okolnostima u kojima je NATO savez djelovao nekada i sad. Iz bipolarnog geopolitičkog realizma svijet je prešao u sferu višepolarnosti, koja nameće potrebu redefiniranja uloge NATO-a. Međutim danas, kao i nekada, osnovna pokretačka snaga jesu vrijednosti slobode i demokracije koje zahtijevaju snažne pokretače i liderstvo. Za primjer navodi bezizlaznost Hladnog rata, tijekom kojega je dugo vremena nuklearni rat percipiran kao jedini način na koji se nešto može promijeniti. Međutim, konkretno, narod u Poljskoj tražio je promjene, što su čelnici prepoznali te su postavili pitanje - kako staviti točku na tadašnji sustav koji je bio loš? G. Wałęsa dalje je naglasio da su u osnovi duhovne vrijednosti te koje su dovele do ukidanja bipolarnog svijeta. Danas, kao i tada, ti intelektualni i materijalni potencijali jamče sadašnjoj generaciji da može sagraditi bolju Europu i bolji svijet.

G. Massimo d' Allema, parlamentarac i bivši premijer Italije, naglasio je da je Savez našao načina prilagoditi se novim međunarodnim okolnostima nastalim završetkom Hladnoga rata, te je uključio zemlje Istoka u svoje strukture i proširio svoje aktivnosti na područje uspostave i održanja mira, pod odgovornošću i u suradnji s UN-om. Naglasio je da Savez nije demokratski samo zato što propagira demokratske vrijednosti već i zbog paritetne suradnje zemalja koje imaju različite ekonomске, vojne i političke kapacitete. Suradnju između NATO-a i UN-a ocijenio je ključnom za sigurnost i međunarodni legitimitet. Kao nekadašnji čelnik Komunističke partije Italije, 1999. godine sudjelovao je u proslavi 50. obljetnice NATO-a. Istom prigodom je i tadašnji poljski premijer Kwasniewski primijetio da među sudionicima samita ima i bivših članova Politbiroa, što je nazvao velikom promjenom i velikim uspjehom Saveza.

Naglasio je da danas niti jedan "voluntaristički" savez ne može zamijeniti esencijalnu ulogu Atlantskog saveza, njegovu legitimnost koja se temelji na međusobnoj suradnji demokratskih zemalja svijeta, u čijoj je osnovi suradnja SAD-a i Europe. G. D' Allema podsjetio je na potrebu da Savez gleda na Istok, prema zemljama koje teže k članstvu u Savezu, čija se legitimnost ne može osporavati izgovorom o potrebi pomirenja procesa proširenja s općim zahtjevima sigurnosti i suradnje.

G. Giorgio La Malfa, član Talijanskog izaslanstva u Parlamentarnoj skupštini NATO-a, podsjetio je na Jeana Moneta koji je smatrao kako se model EU može primijeniti i na NATO. On je vjerovao da EU ne može ostati utemeljena samo na dobroj volji već su joj potrebna pravila, te da je iskustva potrebno pretočiti u naslijeđe.

Prigodom obilježavanja 60. obljetnice NATO-a čula su se i mišljenja predstavnika Engleske o nejednakoj podjeli tereta i obveza unutar Saveza, o čemu svjedoče i brojke ranjenih i poginulih

vojnika u operacijama u Iraku i Afganistanu. Također su dodali da je broj pогinуlih engleskih vojnika u Afganistanu i Iraku sada gotovo izjednačen.

U nastavku je naglašeno da novi vojni koncept NATO-a mora biti otvoren za konzultacije parlamenta zemalja članica, a ne biti dogovoren u civilnoj službi NATO-a. Zemlje članice imaju pravo utjecati na izbor dužnosti i prioriteta NATO-a u idućih 5-6 godina, kao i sredstava kojima će se postići zacrtani ciljevi, za što je prije svega potrebna politička predanost.

Predstavnik Palestine pozvao je NATO da se uključi u pitanja sigurnosti i stabilnosti u Palestini. Podsjetio je na Konferenciju u Anapolisu na kojoj je zaključeno da okupacija Palestine mora prestati. Predložio je rješenje koje će podržati Parlamentarna skupština NATO-a u duhu ljudskih prava i poštivanja međunarodnih obveza, pozivajući Savez pismenim putem da se opredijeli i očituje ne samo u vezi sa situacijom u njihovom dijelu svijeta već i šire. Na kraju je predstavnik Palestine pozvao izaslanstvo NATO-a u posjet Palestini, u svrhu doprinosa međunarodnom miru i stabilnosti.

U nastavku je zaključeno da će novi vojni koncept NATO-a morati očuvati vojne kapacitete i kapacitete za brzu reakciju.

Izražena je i potreba za jačanjem suradnje s Ruskom Federacijom.

Rečeno je kako je potrebno boriti se protiv terorizma ne samo oružjem već i otvorenim pristupom, pri čemu je ponovno istaknuta važnost suradnje s Rusijom.

Naglašeno je i da NATO savez nije vojni savez s političkim kapacitetima već politički savez s vojnim kapacitetima.

Podcrtao je i veliki utjecaj gospodarskih prilika na sigurnosne izazove. Za primjer je navedena kriza iz 30-tih godina prošloga stoljeća, koja je omogućila stupanje na scenu totalitarnih režima. Time je gospodarski prosperitet doveden u neposrednu vezu s razvojem demokracije. Nedavna intervencija vlada demokratskog svijeta, ocijenjeno je, smanjila je učinak globalne recesije s 9% na 3%, čime je izbjegnuta katastrofa. Međutim i pored toga se očekuje porast nezaposlenosti na 20-30%. Ipak, istaknuto je, čak i u takvim okolnostima ne smije se izgubiti iz vida segment očuvanja okoliša, te činjenica da sam profit ne može biti pokazatelj razvoja već se moraju dodatno uzeti u obzir društvene i okolišne posljedice.

Jedan broj predstavnika osvrnuo se i na ESDP (Europsku sigurnosnu i obrambenu politiku) te potrebu njezinog usklađivanja sa Strateškim konceptom NATO-a, kako ne bi bilo kompeticije i udvostručavanja uloga, što bi moglo dovesti do marginalizacije zemalja članica NATO-a, a koje nisu članice EU. Zaključeno je da demokracija može uspjeti samo na oba kontinenta - europskom i američkom.

Naglašeno je i da se NATO za sve godine svoga postojanja uspio promijeniti i prilagoditi novim izazovima i međunarodnim prilikama, što je ocijenjeno njegovom najvećom prednošću.

Na Samitu u Strasbourghu ponovljena je nedjeljivost NATO-a i njegove prvostrukne uloge, kao kamena temeljca europske sigurnosti. Koncept je izmijenjen, ali je logika ostala nepromijenjena, a to je očuvanje političke demokracije i slobodnog tržišta kao zajedničkih vrijednosti.

Na samitu NATO-a 2010. godine trebalo bi usvojiti novi strateški koncept. U međuvremenu je uloga parlamentaraca ocijenjena ključnom, budući da su oni glavni komunikacijski kanal sa svojim građanima o ciljevima NATO-a. U tom smislu i predsjednik PSNATO-a i Izaslanstva SAD-a u NATO-u, g. John Tanner, u svome je obraćanju na Samitu u Strasbourghu-Kehlu istaknuo kako su parlamentarci od najvećeg značaja za funkcioniranje Saveza. Oni odobravaju proračune za obranu, odobravaju sudjelovanje vojnih snaga u operacijama, ratificiraju sporazume i amandmane na sporazume. U tom smislu, zaključeno je, parlamentarci mogu pomoći u objašnjavanju uloge i misije NATO-a njihovoj javnosti i na taj način otkloniti njihove sumnje.

Izvješće sačinio
Dejan Vanjek
voditelj Odjela za multilateralne odnose

Izvješće odobrio
G. Ivo Miro Jović
Izaslanik u Domu naroda PS BiH

Dostaviti:

- naslovu
- Kolegiju Tajništva
- Sektoru za međunarodne odnose